

ОЦІНКА КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ТА РЕСУРСНОГО ПОТЕНЦІАЛУ СОРТИМЕНТУ КАРТОПЛІ В УКРАЇНІ

Колтунов В.А., доктор с.-г. наук,
Сонечь Т.Д., старший науковий співробітник,
Український інститут експертизи сортів рослин,
Бородай В.В., кандидат біологічних наук,
Національний університет біоресурсів
та природокористування України,
Войцешина Н.І., кандидат с.-г. наук,
Київський кооперативний інститут бізнесу і права

Висвітлено результати комплексної оцінки 180 сортів на основі методики конкурентоспроможності, що представляють собою ресурсний потенціал сортименту картоплі в Україні. За комплексом найважливіших господарських, товарознавчих і кулінарних показників найвищу конкурентоспроможність серед ранньостиглих сортів мають Престо, Загадка, Серпанок; у групі середньоранніх – Фазан, Фантазія, Інноватор, Тайфун; у групі середньостиглих – Піроль, Чернігівська 98, Родео; у групі середньопізніх – Червона Рута, Сатурна, Курода і Летана.

Ключові слова: картопля, сорти, конкурентоспроможність, ресурсний потенціал.

Вступ. Аналіз сортименту картоплі у Державному реєстрі сортів рослин, придатних до поширення в Україні (надалі – Державний реєстр) на початку 2016 року показав, що на долю близько 68 українських сортів припадає 12,5%, у тому числі 46 сортів, виведених в інституті картоплярства НААН України [1, 4, 5, 6]. Сорти картоплі мають різне господарське призначення, відрізняються стиглістю, ступенем стійкості проти хвороб і шкідників, пристосованістю до ґрунтово-кліматичних умов, морфологічними ознаками. За призначенням вони поділяються на столові, технічні та універсальні. За групою використання їх поділяють на салатні (тип А), супові і для смаження (тип В), для приготування більшості страв

© Колтунов В.А., Сонечь Т.Д., Бородай В.В., Войцешина Н.І., 2016

(тип С), для пюре, запікання (тип Д). Державний реєстр не поділяє сорти за такою класифікацією, хоч за методикою проведення експертизи сортів рослин картоплі та інших культур на придатність до поширення в Україні [3], передбачена широка комплексна оцінка сортів, у тому числі і картоплі. На основі даних Інституту картоплярства НААН проаналізовано сорти картоплі різних груп стиглості і встановлено, що салатні сорти в Державному реєстрі зовсім відсутні, для пюре і запікання придатні 3% сорти, 54% сортів відносяться до типу супових і смаження і 43% сортів – до типу, з яких готують більшість страв. Із зареєстрованих на 2016 рік більш-менш повну, широку і докладну характеристику надано близько 56,8% сортам на основі досліджень Інституту картоплярства НААН, про показники решти сортів розміщено дуже мало інформації. Державний реєстр щорічно значно змінюється, але в ньому присутні і деякі сорти, які рекомендовано для поширення з року в рік досить тривалий період, але це не означає, що деякі з них переважають за комплексом показників ті, що швидко зникають. Працівникам сільського господарства, торгівлі, науки, громадського харчування, переробної галузі, важко знайти об'єктивну комплексну характеристику сортів, введених до Державного реєстру, для подальшого використання її у своїй виробничій та науковій діяльності.

Метою роботи було проведення комплексної оцінки сортів картоплі на основі методики конкурентоспроможності та визначення кращих сортів у відповідній групі стиглості.

Методика досліджень. Нами було використано теоретичні методи дослідження: методи аналізу, узагальнення, ранжування. Для оцінки конкурентоспроможності сортів картоплі за групами стиглості за п'ятибальною шкалою основних господарсько-товарознавчих показників використовували методику, розроблену професором В. А. Колтуновим [2]. Кожний сорт картоплі оцінювали за шістьма показниками за п'ятибальною системою (що в сумі повинні дати 30 балів, або 100% конкурентоспроможності).

Результати досліджень. Основним фактором при виборі споживачем того чи іншого товару є його якість, але тільки висока якість не зможе забезпечити повного успіху товару на ринку. Необхідно враховувати також й інші показники: господарські, функціональні, естетичні, кулінарні, технологічні та економічні тощо. Якою б не була високою якість того чи іншого сорту картоплі, виробник не буде його вирощувати, якщо у сорту будуть низькі врожайність, стійкість до хвороб, лежкість, високі затрати на

виращування і доведення зібраного врожаю до товарних кондицій. Сорт може мати високу врожайність, але відрізнятися низьким вмістом сухої речовини, крохмалю, низькими смаковими якостями, поганими загальними кулінарними властивостями, не бути лежкоздатним. Отже, конкурентоздатність – показник інтегральний і це поняття потрібно розглядати через призму адитивності і визначати тільки в межах сортів картоплі однієї групи стиглості, а за еталон брати національний стандарт відповідної групи.

Кожний показник у загальному комплексі має свою значущість. При переводі у безрозмірні одиниці 100% оцінка дорівнює 1 коефіцієнту конкурентоспроможності. Але не всі показники через коефіцієнт значущості оцінюються вищим балом, що видно з даних таблиць, а показники коефіцієнтів конкурентоспроможності свідчать наскільки кожен сорт за сукупністю показників не дотягує до одиниці, тобто до 100% максимальної оцінки.

Дані таблиці 1 свідчать, що згідно з системою Державного сортовипробування жоден сорт за 5 бальною ранговою шкалою не відповідає бажаним критеріям та врожайності, більшість сортів мають добрі смакові якості, 7 сортів наближаються до найвищих вимог за смаковими якостями, всі мають низьку крохмалистість, два сорти Мадлен і Фламенко зарекомендували себе як ті, що добре зберігаються, але обидва мають низьку врожайність, а за комплексом показників ні один сорт з тих, які були у Державному реєстрі 2015 року, не є конкурентоспроможними на будь-якому ринку, але таку її оцінку товаровиробники не одержують.

За даними Інституту картоплярства з 57 досліджуваних сортів, введених в різні часи до Державного реєстру тільки три сорти заслуговують на увагу: Престо, який займає перше місце з коефіцієнтом конкурентоспроможності ($K_k=0,70$), друге місце займає Загадка ($K_k=0,69$) і третє місце – сорт Серпанок ($K_k=0,68$). Але у кожного з вказаних сортів є окремі недоліки.

Треба відмітити, що ахіллесовою п'ятою майже всіх сортів усіх груп стиглості є їх низька крохмалистість, понижена лежкоздатність і смакові властивості, значні відходи за рахунок очисток. Із зазначених вище сортів у сортів Престо і Серпанок низькі смакові якості (3 бали), у сортів Загадка і Серпанок дуже низька крохмалистість (1 бал). 100% оцінки всіх показників селекціонерам досягти неможливо, але потрібно прагнути до 70 – 80%, тобто ($K_k=0,7 - 0,8$), а з нижчими показниками сорти доцільно не включати до Державного реєстру.

1. – Конкурентоспроможність сортів картоплі сортів рослин (2015 рік)

№ з/п	Сорт	Оціночні рангові бали показників							Коеф. конкурентосп-ті	Місце сорту
		Врожайність	Товарність	Очистка	Збереженість	Смак	Крохмалистість	Σ балів		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
1	Арizona	3	5	4	4	5	1	22	0,37	2
2	Арсенал	2	5	3	3	4	3	20	0,43	12
3	Белла пріма	2	5	3	3	4	2	19	0,47	9
4	Вольюмія	3	5	3	3	4	1	19	0,50	7
5	Гурман	2	5	3	3	4	3	20	0,50	7
6	Еволюшин	2	5	3	2	3	1	16	0,39	15
7	Евора	3	5	3	3	4	2	20	0,52	6
8	Іванівська рання	2	5	4	4	5	2	22	0,55	3
9	Коломба	2	5	3	2	3	1	16	0,39	15
10	Коннект	3	5	3	3	4	2	20	0,54	4
11	Королева Анна	1	5	3	3	4	1	17	0,40	14
12	Ханорма	2	5	3	3	4	2	19	0,47	9
13	Люся	2	5	3	3	5	2	20	0,49	8
14	Мадлен	1	5	4	5	5	2	22	0,54	4
15	Межирічка 11	2	5	3	4	5	2	24	0,53	5
16	Мелефіс	2	5	3	3	4	2	19	0,47	9

<i>Продовження таблиці 1</i>										
<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>5</i>	<i>6</i>	<i>7</i>	<i>8</i>	<i>9</i>	<i>10</i>	<i>11</i>
17	Музика	2	5	4	4	5	2	22	0,55	3
18	Оркестра	2	5	3	3	4	1	18	0,45	10
19	Роналдо	3	5	3	2	3	1	17	0,44	11
20	Савіола	2	5	3	4	5	2	21	0,53	5
21	Сингаївка	2	5	3	3	4	2	19	0,47	9
22	Таїсія	2	5	4	4	5	1	21	0,52	6
23	Тоскана	2	5	4	4	5	2	22	0,55	3
24	Фактор	2	5	3	3	4	2	19	0,47	9
25	Фалука	2	5	3	3	4	1	18	0,45	10
26	Фея	2	5	3	3	4	2	19	0,47	9
27	Фламенко	3	5	4	5	5	2	24	0,64	1
28	Франциско	2	5	3	3	4	2	19	0,47	9
29	Венді	2	5	4	4	5	2	22	0,55	3
30	Фіделія	3	5	2	2	3	1	16	0,42	13

2. – Конкурентоспроможність сортів картоплі за групами стиглості

№ з/п	Сорт	Оціночні рангові бали показників							Коеф. конкурентосп-ті	Місце сорту
		Врожайність	Товарність	Очищення	Збереженість	Смак	Крохмалистість	Σ балів		
		Ранньостиглі								
1	Аріель	4	5	4	3	3	1	20	0,55	15
2	Ароза	4	5	3	3	3	2	20	0,53	17
3	Амороза	4	4	3	4	2	1	18	0,54	16
4	Арія	3	4	3	4	2	2	18	0,51	19
5	Аграрна	3	4	4	4	3	2	20	0,55	15
6	Беллароза	5	4	4	4	2	2	21	0,63	7
7	Божедар	4	3	3	3	4	1	15	0,51	19
8	Бонус	4	2	3	3	4	2	18	0,49	20
9	Бородянська рожева	4	5	5	3	4	2	23	0,61	9
10	Ведруська	5	5	4	3	4	2	23	0,64	6
11	Веста	5	5	4	3	4	2	23	0,64	6
12	Вимір	3	5	3	3	4	2	20	0,52	18
13	Вінета	5	5	3	3	3	1	20	0,58	12
14	Глазурна	4	5	5	4	5	1	24	0,64	6
15	Гурман	2	4	3	3	4	2	21	0,54	16
16	Джаерла	3	5	4	3	4	2	20	0,52	18
17	Дербі	3	5	3	3	4	2	19	0,51	19
18	Ерац	3	5	3	3	3	2	19	0,51	19

19	Жеран	3	4	3	3	4	2	17	0,46	22
20	Жуковський ранній	3	3	4	2	4	1	25	0,69	2
21	Загадка	5	5	5	4	5	1	20	0,56	14
22	Іванівська рання	4	4	4	3	3	2	18	0,54	16
23	Імпала	3	4	4	3	3	1	18	0,52	18
24	Каратоп (др)	4	3	4	3	3	1	18	0,46	22
25	Кімерія	4	5	4	4	4	2	23	0,63	7
26	Кобза	3	5	4	3	4	3	22	0,57	13
27	Колетта	5	4	3	4	3	1	20	0,61	9
28	Кіранда (др)	4	4	3	4	5	1	21	0,59	11
29	Латона	4	5	4	5	3	2	23	0,66	4
30	Ластівка	4	5	4	3	3	2	21	0,57	13
31	Мелодія	3	5	3	3	3	1	18	0,48	21
32	Мінерва	4	5	5	4	3	2	23	0,63	7
33	Моллі	3	4	3	3	3	1	17	0,46	22
34	Молодіжна	3	5	3	4	3	2	20	0,53	17
35	Нагорода	3	5	3	2	3	3	19	0,49	20
36	Незабудка	2	4	4	3	4	1	18	0,45	23
37	Овація	5	5	4	4	3	2	23	0,66	4
38	Повінь	5	5	4	3	4	2	23	0,64	6
39	Подоянка	3	4	4	4	3	2	20	0,55	15
40	Поран	3	4	4	3	3	1	18	0,48	21
41	Престо	5	4	4	4	3	4	24	0,70	1
42	Придеснянська	3	4	4	3	3	4	21	0,56	14

43	Ред Скарлет	5	5	3	4	3	1	21	0,62	8
44	Рікеа	5	5	4	4	3	1	22	0,66	4
45	Рів'єра	5	5	4	4	4	1	23	0,58	12
46	Розалія	5	5	3	3	4	1	21	0,57	13
47	Розара	4	4	4	4	3	1	20	0,65	5
48	Серпанок	4	5	5	5	3	1	23	0,68	3
49	Скарбниця	5	5	5	4	4	1	24	0,60	10
50	Сувенір чернігівський	5	5	4	3	3	2	22	0,62	8
51	Струмок	4	4	3	3	3	1	18	0,55	15
52	Тірас	5	5	5	3	3	1	22	0,62	8
53	Фактор	5	4	5	3	3	2	22	0,63	7
54	Фінка	5	5	3	4	4	1	22	0,64	6
55	Чарунка	3	4	4	3	3	2	19	0,51	19
56	Чернігівська рання	5	5	4	3	4	1	22	0,60	10
57	Щедрик	5	5	4	4	3	1	22	0,64	6
		Середньоранні								
1	Альвара	4	3	4	4	3	1	19	0,56	12
2	Водограй	4	4	4	4	2	1	19	0,56	12
3	Гала	3	3	3	3	4	2	18	0,49	18
4	Дара	4	5	4	3	4	2	22	0,56	12
5	Забава	4	5	4	2	5	2	22	0,57	11
6	Завія	5	3	3	2	3	2	18	0,53	14
7	Зелений гай	3	3	4	5	3	2	20	0,63	7
8	Інноватор	5	5	4	5	4	2	25	0,73	2

9	Карлена	3	5	5	3	3	2	21	0,64	6
10	Коррера	3	5	3	3	3	1	18	0,48	19
11	Кураж	4	5	3	3	4	3	22	0,84	13
12	Космос	3	5	4	3	3	1	19	0,50	17
13	Кондор	3	4	4	3	3	1	18	0,48	19
14	Лаура	5	4	3	4	3	2	21	0,58	10
15	Леді Клер	4	5	3	3	4	3	22	0,60	9
16	Левада	3	4	3	3	5	3	21	0,55	13
17	Ліщина	3	5	4	4	3	2	21	0,56	12
18	Мавка	3	5	3	3	3	2	19	0,51	16
19	Малинська біла	3	5	3	3	4	2	20	0,52	15
20	Міранда	4	3	4	3	4	2	20	0,56	12
21	Моцарт	3	4	4	4	4	2	21	0,57	11
22	Немішайвська 100	2	5	3	2	3	2	17	0,57	11
23	Оберіг	4	4	3	3	3	1	18	0,52	15
24	Обрій	3	4	2	4	3	2	18	0,52	15
25	Опал	3	4	3	4	3	3	20	0,56	12
26	Партнер	4	4	5	4	4	3	24	0,66	4
27	Поляна	3	4	3	3	3	1	17	0,46	20
28	Провенто	5	5	3	3	3	1	20	0,66	4
29	Ред Леді	5	5	3	4	3	2	22	0,65	5
30	Романо	3	5	3	4	4	2	21	0,57	11
31	Романце	4	4	4	5	3	1	21	0,62	8
32	Сатіне	3	4	5	3	3	2	20	0,52	15

33	Свалявська	3	4	3	3	3	1	17	0,49	18
34	Світанок київський	4	4	4	4	5	4	25	0,68	3
35	Секура	4	4	3	3	3	1	17	0,52	15
36	Солара	3	5	3	3	3	2	19	0,51	16
37	Тайфун	5	5	3	4	3	4	24	0,68	3
38	Талент	5	5	3	3	4	1	21	0,60	9
39	Фабула	5	4	3	3	3	1	19	0,57	11
40	Фазан	5	5	3	4	4	5	26	0,74	1
41	Фантазія	5	5	5	4	4	4	27	0,73	2
		Середньостиглі								
1	Багряна	4	5	3	3	4	2	21	0,57	11
2	Билина	4	5	4	3	4	2	22	0,59	9
3	Вернісаж	3	4	5	3	3	2	20	0,52	16
4	Віра	2	5	4	3	3	3	20	0,50	17
5	Воля	3	5	4	3	3	2	20	0,52	16
6	Гірська	3	5	3	3	3	3	20	0,53	15
7	Довіра	4	5	4	3	4	2	22	0,59	9
8	Джеллі	3	5	5	3	3	2	21	0,54	14
9	Євростарг	3	5	5	3	5	5	26	0,65	4
10	Західна	4	4	4	4	3	2	21	0,60	8
11	Звіздаль	4	5	3	3	4	2	21	0,56	12
12	Зоряна	4	4	4	3	3	2	20	0,56	12
13	Красень	2	4	3	3	3	2	17	0,44	18
14	Леді Розетта	5	5	3	3	3	2	21	0,61	7

15	Легенда	4	5	3	4	3	2	21	0,60	8
16	Лілея	3	5	3	4	4	3	22	0,57	11
17	Луговська	4	5	4	4	4	2	23	0,63	5
18	Мандрівниця	3	5	3	4	4	2	21	0,57	11
19	Мелоді	3	4	3	4	4	1	19	0,52	16
20	Марлен	3	4	4	4	4	2	21	0,57	11
21	Марфена	4	5	4	4	4	2	23	0,63	5
22	Надійна	5	5	3	2	3	2	20	0,57	11
23	Околиця	3	4	3	4	4	2	21	0,57	11
24	Пікассо	5	5	3	3	4	2	22	0,62	6
25	Піроль	4	5	4	5	4	3	25	0,70	1
26	Рая	3	5	4	5	3	2	22	0,61	7
27	Родео	5	5	4	4	3	2	23	0,67	3
28	Роко	4	5	4	5	3	1	22	0,63	5
29	Сантарка	4	5	4	4	3	1	21	0,57	11
30	Санте	3	4	5	4	3	1	20	0,54	14
31	Сингаївка	3	4	4	3	4	3	20	0,55	13
32	Слава	4	4	4	3	3	1	19	0,55	13
33	Слов'янка	5	5	3	2	3	1	19	0,54	14
34	Сіфра	5	5	4	3	3	2	22	0,62	6
35	Случ	4	5	4	4	4	2	23	0,63	5
36	Фея	3	5	4	4	4	2	22	0,58	10
37	Чернігівська 98	5	5	4	3	4	4	25	0,69	2
38	Явір	5	5	3	4	3	1	21	0,62	6

		Середньопізнi								
1	Астерікс	2	2	4	3	3	2	16	0,43	10
2	Бернадете	3	5	3	3	3	1	18	0,48	9
3	Куро́да	5	5	4	4	4	2	24	0,68	2
4	Курбас	2	4	4	3	3	5	21	0,53	7
5	Летана	4	4	4	4	4	3	23	0,64	3
6	Окса́мит 99	4	5	3	3	3	1	19	0,53	7
7	Ольві́я	4	5	4	4	4	2	23	0,63	4
8	Полі́ська ювілейна	4	4	4	3	4	2	21	0,58	6
9	Полі́ське джерело	5	5	4	4	4	2	24	0,68	2
10	Про́мінь	3	5	3	3	4	2	20	0,52	8
11	Раку́рс	5	5	3	3	3	2	21	0,61	5
12	Са́турна	4	5	5	5	3	2	24	0,68	2
13	Тете́рів	4	4	4	3	4	2	21	0,58	6
14	Черво́на Рута	5	5	4	4	4	4	26	0,73	1

У середньоранніх сортів перше місце займає сорт Фазан ($K_k=0,74$), у якого всі показники або високі або дуже високі за виключенням підвищеного відходу за рахунок очисток. Друге місце з невеликим відривом належить сорту Фантазія ($K_k=0,73$), який незначно поступається сорту Фазан за таким важливим показником як крохмалистість, але переважає його за лежкоздатністю. Третє місце належить сорту Тайфун ($K_k=0,68$). Інші сорти в групі середньоранніх не заслуговують особливої уваги.

Серед середньостиглих сортів перше місце належить сорту Піроль ($K_k=0,70$), друге – Чернігівська 98 ($K_k=0,69$), третє – Родео ($K_k=0,67$). До їх недоліків треба віднести середню крохмалистість (3 бали) сорту Піроль, низьку збереженість (3 бали) сорту Чернігівська 98 і не зовсім добрий смак (3 бали) і низьку крохмалистість (2 бали) сорту Родео.

Сорт Червона Рута серед середньопізніх сортів має всі високі досліджувані господарські, товарознавчі і кулінарні показники, має загальний комплексний показник 26 балів, $K_k=0,73$ бали і займає достойне перше місце у своїй групі стиглості. Цей сорт практично не має слабких показників. Сорт Сатурна поступається йому за врожайністю, смаком і крохмалистістю ($K_k=0,68$). Друге місце ($K_k=0,68$) займає також сорт Курода, який трохи поступається Сатурні за кількістю очисток і збереженістю, але переважає за врожайністю і смаком. Сорт Летана, який зайняв третє місце у рейтингу середньопізніх сортів також може зайняти своє відповідне місце у товаровиробників, заготівельників та на ринку збуту.

Висновки. Таким чином, серед усіх досліджених нами 180 сортів, що являють собою ресурсний потенціал сортименту картоплі в Україні, за комплексом найважливіших господарських, товарознавчих і кулінарних показників найвищу конкурентоспроможність серед ранньостиглих сортів мають Престо, Загадка, Серпанок; у групі середньоранніх – Фазан, Фантазія, Інноватор, Тайфун; у групі середньостиглих – Піроль, Чернігівська 98, Родео; у групі середньопізніх – Червона Рута, Сатурна, Курода і Летана. На сучасному рівні вирощування картоплі з використанням вказаних 14 сортів значно підвищило би виробництво цього стратегічного продукту в Україні, сприяло би збереженню якості при тривалому зберіганні, вирішило би багато питань при виробництві картоплепродуктів, крохмалю і спирту, посилило конкурентоздатність на внутрішньому і зовнішньому ринках, мало соціальний ефект за рахунок зниження ринкової ціни і смакових якостей бульб.

Бібліографія

1. Державний реєстр сортів рослин, придатних для поширення в Україні у 2015 році // Державна ветеринарна та фітосанітарна служба України. – К., 2015. – 324 с.

2. Колтунов В.А. Прогнозування збереження якості продовольчих товарів / В.А. Колтунов. – К. : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2002. – 199 с.

3. Методика проведення фітопатологічних досліджень за штучного зараження рослин / За ред. С.О. Ткачик – К. : ТОВ «Нілан-ЛТД», 2014. – 76 с.

4. Охорона прав на сорти рослин: Бюлетень / Державна ветеринарна та фітосанітарна служба України, Український інститут експертизи сортів рослин. – 2015. – Вип. 1 ч. 2 (спецвипуск). – 1026 с.

5. Охорона прав на сорти рослин: Бюлетень / Державна ветеринарна та фітосанітарна служба України, Український інститут експертизи сортів рослин. Київ: ПП «ОСТІНТЕК», 2015. – Вип. 3. – 362 с.

6. Охорона прав на сорти рослин: Бюлетень / Державна ветеринарна та фітосанітарна служба України, Український інститут експертизи сортів рослин. – 2015. – Вип. 2 ч. 2 (спецвипуск). – 412 с.

Колтунов В. А., Сонець Т. Д., Бородай В. В., Войцешина Н. И. Оценка конкурентоспособности и ресурсного потенциала сортимента картофеля в Украине.

Резюме. Представлены результаты комплексной оценки 180 сортов на основе методики конкурентоспособности, представляющие собой ресурсный потенциал сортимента картофеля в Украине. По комплексу важнейших хозяйственных, товароведных и кулинарных показателей наивысшую конкурентоспособность среди раннеспелых сортов имеют Престо, Загадка, Серпанок; в группе среднеранних – Фазан, Фантазия, Инноватор, Тайфун; в группе среднеспелых – Пироль, Черниговская 98, Родео; в группе среднепоздних – Червона Рута, Сатурна, Курода и Летана.

Koltunov V.A., Sonets T.D., Boroday V.V., Voytseshina N.I.

Evaluation of competitiveness and resource potential of the potato assortment in Ukraine

Summary. The results of a comprehensive evaluation of 180 varieties based on competitive methods, which are potential resource assortment of potatoes in Ukraine, showed. According to the most important complex indexes (business, culinary, trade) cultivars Presto, Zagadka, Serpanok have the highest competitiveness among the early varieties; among the group of middle-early - Fazan, Fantasiya, Innovator, Tayifun; in the group of mid-ripening varieties - Pirool, Chernigovskaya 98, Rodeo; among the group of middle late – Chervona Ruta, Saturna, Kuroda and Letana.